

COVID-19 Pandemisinde Homeopati Uygulaması

Homeopathic Application in COVID-19 Pandemia

 Altunay AĞAOĞLU^a,
 N. Fulya İLHAN^b,
 Nurcan ARSLANTÜRK^c

^aLiga Medicorum Homoeopathica
Internationalis,
İzmir, TÜRKİYE

^bFırat Üniversitesi Tıp Fakültesi,
İmmünoloji ABD,
Elazığ, TÜRKİYE
^cKlasik Homeopati Derneği,
İzmir, TÜRKİYE

Yazışma Adresi/Correspondence:
Altunay AĞAOĞLU
Liga Medicorum Homoeopathica
Internationalis,
İzmir, TÜRKİYE
altunaysoylmez@gmail.com

ÖZET Homeopati 200 yılı aşkın bir süredir kızıl, tifo, veba, İspanyol gribi, kolera, influenza gibi bir çok epidemide ve pandemilerde başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Salgınlarda en sık kullanılan homeopatik ilaç tespit edildikten sonra en çok kullanılan ilaç *Genius epidemicus* olarak belirlenir. COVID-19 pandemisinde homeopatik ilaçlar birçok evrede homeopati hekimleri tarafından bireysel olarak kullanılabilir. Bu amaçla geliştirilmiş gibi *Genius epidemicus*'u saptandıktan sonra profilaktik olarak da kullanılabilir. Bu amaçla geliştirilmiş olan COVID-19 homeopatik anamnez formu kullanımı ilaç tespitinde kolaylık sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Homeopati; COVID-19; homeoprofilaksi; pandemi; *Genius epidemicus*

ABSTRACT Homeopathy and its treatments has been used and seen to be effective in over 200 years with various epidemics and pandemics such as scarlet fever, typhoid, plague, Spanish influenza, cholera and influenza. Initially the most widely used homeopathic remedies are determined in these outbreaks. From that group of remedies the absolute most commonly used remedy is selected as the *Genius epidemicus*. The homeopathic physicians provide individualized treatments for the COVID-19 pandemic and its various phases. Once the *Genius epidemicus* is determined it may be used as prophylactic treatment as well. A COVID-19 homeopathic anamnesis form has been formulated to aid the practitioner and to standardize the practice of determining the choice of homeopathic remedy.

Keywords: Homeopathy; COVID-19; homeoprohylaxis; pandemia; *Genius epidemicus*

iki yüz yirmi yıl önce Almanya'da Dr. Samuel F. Hahnemann tarafından geliştirilip temelleri atıldığından bu yana homeopati, değişik hastalıklarda bireylere ve kitlelere destek olmaktadır. Bu kitlesel tedavilerin örnekleri tarihte de mevcuttur ve 1918 İspanyol gribi salgını sırasındaki bazı kayıtlara göre ABD de, Ohio'da homeopati tedavisi almayan ya da sadece medikal tedavi gören 24.000 grip vakasında %28.2'lik bir ölüm oranı görülmüş iken homeopati ile tedavi edilen 26.000 grip vakasında %1.05'lik bir ölüm oranı bildirilmiştir. Yine aynı salgında ABD'de Connecticut'ta ise 6.602 vakada görülmüş olan 55 ölüm ile %1'in altında mortalite bildirilmiştir.^{1,2} Günümüzden yüzyıl öncesinde homeopatinin yakaladığı bu başarı yakın zamanda Küba'da bir aşı üreticisi olan Finlay Enstitüsü'ne referans teşkil etmiş ve yürütülen epidemiyolojik sürveyans çalışmalarının sonuçlarına göre; Aralık 2009 ile Ocak 2010 süresince, yaklaşık 9.074.439 kişi neredeyse Küba nüfusunun %90'ında, H1N1 salgını dahil olmak üzere grip geçiren hastalarda görülen solunum yolu hastalıkları için homeoprofilaksi uygulanmış ve ölüm oranlarında büyük bir azalma görülmüştür. Homeopatik müdahaleler ayrıca Küba'da farklı enfeksiyon hastalıklarında da uygulanmıştır. Örneğin: 2004-2007 yılları arasında Hepatit A enfeksiyonunda 1.400.000 kişiye, 2006-2009 yıllarında Dang hummasında 150.000 kişiye, 2007-2008'de Leptospirosis için 2.300.000 kişiye, 2008-2009 yıllarında konjonktivitte 180.000 kişiye olmak üzere farklı hastalıklarda da yadsınmaz bir başarı ile uygulanmıştır.³

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Ağaoğlu A, İlhan NF, Arslantürk N. COVID-19 pandemisinde homeopati uygulaması. Yılmaz N, editör. Yeni Koronavirüsün Tedavisinde ve Önlenmesinde Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (COVID-19). 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.61-8.

Bu veriler ışığında homeopati, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Geleneksel Tıp Bölümü tarafından 2019'da yayınlanan son rapora istinaden şu anda Avrupa ve ülkemiz dahil olmak üzere dünyada 100'ün üzerinde ülkede kullanılmakta ve sağlık sisteminin içinde yer almaktadır.^{4,5}

Homeopatide, homeopatik ilaç (remedi) seçimi, akut durumda hastanın temel tanısından çok hastanın kişisel semptomlarına göre yapılmaktadır. Konvansiyonel tıpta, tedaviye başlamadan önce hastalığın patolojisinin anlaşılması gerekmektedir. Homeopatide ise tedaviye başlamak için, hastanın patojen faktöre verdiği cevaba yönelik bulgular ve bu bulguların ne tür uygulamalarla azaldığı ya da şiddetlendiğini göz önünde bulundurmak yeterlidir ki buna semptomların bütünü denilmektedir. Böylece hastaya ve hastalığa daha hızlı müdahale söz konusu olmaktadır.

Endike olan remediye bulmak için yol gösterici olan, her hastada hastalığın bulgularının toplamıdır. Böylece ilk bulgu görüldüğü andan itibaren bir adjuvan yani güçlendirici tedavi olarak uygun remedi verilerek patolojinin ilerlemesini durdurabilir ve tedaviye destek olunabilir.⁶⁻⁹ Homeopatik tedavi hastanın yaşam gücünü yani başka bir söylemle immün sistemin savunma gücünü artırır. Her ne kadar homeopatik tedavinin tek başına COVID-19 hastalarının tedavisinde tek başına kullanılması tavsiye edilmese de bir destek tedavi olarak değerlendirilebilir. COVID-19 tedavisinde, konvansiyonel tedaviye destek amaçlı homeopatik yaklaşımın diğer ilaç tedavileriyle birlikte kullanımının sonucu olarak:

1. Yoğun bakımda entübe edilmiş hastanın, entübasyon süresi kısalabilir.
2. Yoğun bakımdaki hastanın entübe olması engellenir veya ertelenebilir ve yoğun bakımda kalış süresi kısalabilir.
3. Pnömoni başlangıcında hastanın iyileşme hızını arttırmaya yardımcı olarak ve yoğun bakım sürecini engellemeye destek olabilir.
4. Grip semptomları başladığında bağışıklık sistemini destekleyerek pnömoni gelişiminin engellenmesine yardımcı olabilir.
5. COVID-19 ile temas öyküsü olan kişilerde ve/veya asemptomatik pozitif kişilerde koruyucu amaçlı kullanılabilir.

Bu şekilde konvansiyonel tedavi ile entegre edilerek her aşamada uygulanabilecek homeopatik tedavi ile hastaların hastanede yatış süresi kısalmış ve daha hızlı iyileşme mümkün olur.¹⁰ Böylece tedavi maliyetlerinde de düşüş ve hastanın hastane enfeksiyonu ajanlarından korunmasına katkı sağlanmış olur.¹¹⁻¹³

Bütün bu destek aşamasında, remediler konvansiyonel ilaçların çalışmasına herhangi bir etki etmeyeceği gibi herhangi bir ilaç ile ters etkileşimi de söz konusu değildir. Ayrıca homeopatik remediler güvenli şekilde bebek, hamile ve yaşlı hastalarda kullanılabilirler.^{10,14}

PROFİLAKSİ

Homeopatinin koruyucu özelliği çok iyi bilinmektedir ve tarihsel olarak homeopatinin Kolera, İspanyol gribi, sarı humma, kızıl, difteri, tifo vb. pandemi ve salgınlarda başarılı şekilde kullanımı bir çok kaynakta rapor edilmiştir.¹⁵⁻¹⁹

Homeopatide "*Genius epidemicus*" denen bir başka deyişle salgına özgü remedinin tespit edilmesi için bir bölgedeki bir seri vakanın incelenip, hastalık resminin ayrıntılı çıkarılıp buna uyan ilaçlarının bulunması gerekmektedir. Çoğunluğun tedavisine destek olmuş ilaç tespit edildikten sonra bu *Genius epidemicus*, profilaksi amaçlı daha geniş kitlelere kullanılabilir.^{20,21}

UYGULAMA

Homeopatik tedavi diğer tedavilere destek amaçlı olarak, 5 farklı gruba uygulanabilir:

- I. COVID-19 şüphesi olan ve hafif de olsa enfeksiyonun bulgularının herhangi birini gösteren kişiler,
- II. COVID-19 pozitif olup enfeksiyon bulgularının herhangi birini gösteren kişiler,
- III. Hafif ya da şiddetli pnömonisi olanlar,
- IV. Entübe hastalar dahil yoğun bakım hastaları,
- V. Herhangi bir semptomu olmayan fakat şüphe nedeni ile karantinada olan ve COVID-19'lu hasta grubu ile sık ve yakın temasta olan sağlık personeli,
- VI. Yoğun bakımdan çıkmış hastalar,

I, II ve III. gruba ekteki anamnez formu sorumlu hekim tarafından doldurulduktan sonra sonuçlar, bir homeopati uygulayıcısı hekim tarafından değerlendirilir. Gerektiği halde remediye karar verebilmek için hastayla yüz yüze ya da internet üzerinden görüşme yapar. Hasta takibi ise homeopati uygulayıcısı hekim ve sorumlu hekim işbirliği ile gerçekleştirilir.

IV. grup için homeopatik anamnez doldurulabiliyor ise doldurulur. Mümkün değil ise gerekli bilgiler yoğun bakımda sorumlu hekimden internet üzerinden görüşerek ya da yüz yüze görüşme ile alınır ve verilecek remediye karar verilir. Çok gerekli olduğu durumlarda homeopati uygulayıcısı hekim hastayı birebir göreyerek de remediye karar verir

ki bu daha doğru sonuçlara götürebilir.

V. gruptaki kişiler için, belirli bir sayıda vaka tedavi edildikten sonra *Genius epidemicus* olarak seçilecek remedi, karantinaya alınmış, COVID-19 şüphesi olup hiçbir semptomu olmayan ve COVID-19'lu hasta ile sık teması olan sağlık personeline homeopati uygulayıcısı hekimlerin önerisi dahilinde kullanılabilir

VI. grup ile direkt homeopati uygulayıcısı hekim birebir görüşme yapıp gerekli olan remediye takdim eder.

Daha fazla hastaya ulaşabilmek için COVID-19 ile temas halindeki bazı hekimler homeopati uygulayıcısı hekimler tarafından verilecek, yarım günlük pandemide kullanılan remediler ve yaklaşım ile ilgili hızlı bir eğitimden geçirildikten sonra remedileri kullanmaya başlayabilirler. Bu safhada her zaman homeopati uygulayıcısı hekimlerden destek almaları şiddetle tavsiye edilir.

UYGULAMA ŞEKLİ/DOZU

Seçilecek homeopatik remedinin dozu ve kullanım sıklığı, hastanın durumuna göre homeopati uygulayıcısı hekim tarafından karar verilir.

Anamnez formu değerlendirilerek ve görüşme sonucu belirlenen remedilerin granül formları 100 ml suya karıştırılıp 5 ml olarak (sulu doz), hastalığın şiddeti ve yoğunluğuna göre günde 3-5 kez hastaya verilir. Homeopati uygulayıcısı hekim uygun görür ise bazı hastalarda granülü doğrudan (kuru doz) dilaltı vererek de uygulayabilir.

Homeopatik remediler mutlaka bir homeopati uygulayıcısı hekim tarafından ya da onun gözetiminde verilmeli ve hastalar düzenli takip edilmelidir. Hızlı pandemide homeopati uygulanırken mutlaka homeopati uygulayıcısı hekimlere gerekli hallerde danışılmalıdır. *Genius epidemicus* saptandıktan sonra ilgili remedi C200 potensinde profilaksi yapılacak kişilere, virüse maruz kalma sıklığına göre, 5-7 gün arasında kullanılır.

Profilaksi amaçlı guruplara verilecek *Genius epidemicus* 'un çok sık ve uygunsuz kullanımı bazı belirtilere sebep olacağından, her risk gurubunu ayrı ayrı değerlendirmek kaydı ile mutlaka sorumlu homeopati uygulayıcısı hekim tarafından kullanılmalıdır. *Genius epidemicusun*'un kullanımı sırasında ortaya çıkabilecek en ufak bir semptomda mutlaka homeopati uygulayıcısı hekime danışılmasıdır.

Şu ana kadar dünyadaki homeopatik hekimlerin (Çin, İtalya, Almanya, Avusturya, ABD vd.) COVID-19 şüpheli ve pozitif vakalarla olan deneyimine istinaden en çok kullanılan homeopatik remediler olarak: Hastalığın birinci fazı, yani ilk grip evresinde kullanılan remediler olarak: *Bryonia alba*, *Arsenicum album*, *Gelsemium sempervirens*, *Eupatorium perfoliatum*, *Phosphorus*, *Ferrum phosphoricum*, sayılabilir.

İkinci faz yani hastalığın ileri evresinde ise kullanılacak remediler olarak: *Phosphorus*, *Arsenicum album*, *Hepar sulphur*, *Silicea*, *Opium*, *Antimonium tartaricum*, *Kali iodatum*, *Pulsatilla*, *Sulphur*, *Carbo vegetabilis* sayılabilir.

Bu remediler homeopati uygulayan çeşitli ülkelerin homeopat hekimlerince verilmiş ortak konsensusun sonuçlarını yansıtmaktadır.²² Bunun yanı sıra ülkemiz genelinde de yaşadığımız bu pandemi sürecinde yaptığımız analizlere dayanarak ve homeopatik tedavi uyguladığımız hastalarımızın genel verileri ışığında ülkemizde de bize özgü remedinin saptanması bunun gerek tedavide ve gerekse homeoproflakside kullanılabilmesi mümkün olacaktır. COVID-19 tedavisinde homeopati tek veya etkin seçenek olmamakla birlikte medikal tedaviye güçlü bir destek oluşturulabilecek ve özellikle immün sistemin önemli ölçüde güçlendirilebilecek bir alternatif olarak değerlendirilebilir.

COVID-19 değerlendirmesinde kullanılacak ayrintılı hasta görüşme formu Şekil 1'de sunulmuştur.

Covid-19 DEĞERLENDİRME ANKETİ

Tarih: ____/____/____

Doktorun Adı Soyadı (baş harfleri de olur): _____

HASTANIN:

ADI SOYADI (baş harfleri de olur): _____ Görüşme tarihi: _____

Dođum yılı: _____

Yaşadığı şehir: _____ ilçe _____ Köy: _____

Eđitimi: _____ İşi: _____

Test sonucu: YAPLMADI Negatif pozitif (PCR ELİSA)Yakın zamanda yurt dışı çıkışı: VAR YOKŞüpheli Covid-19 vakası ile temas: YOK VAR

Şüpheli temas kaç gün önce oldu belirtiniz? _____

1-) Şikayetler kaç gün önce başladı? _____

2-) Aşağıda ki yakınmalardan hangileri sizde yeni başladıysa işaretleyiniz .

- a) Ateş
- b) Öksürük
- c) Boğaz ağrısı varsa ayrıntılı tarif ediniz _____
- d) Halsizlik E H.... varsa günün hangi zamanında yoğun _____
- e) Göğüste baskı sıkışma hissi
- f) Nefes darlığı
- g) Derin nefes alma isteği fakat göğüsteki acı / ağrı yüzünden yapamama
- h) Baş ağrısı
- i) Öksürürken göğüs ağrısı
- j) Uzuvlarda ve bedende yeni başlayan ağrılar varsa nasıl tarif edersiniz?
_____
- k) Tat almama Ağız da acı tat
- l) Koku duymama
- m) Gözde yanma kızarıklık çapaklanma ağrı/acı
- n) Bulantı Kusma
- o) İshal
- p) Yüz felci H E evet ise:
a. Sağ üst
b. Sağ alt
c. Sağ taraf komple
d. Sol üst
e. Sol alt
f. Sol taraf komple

3-) Önce hangisi başladı?
_____

ŞEKİL 1: COVID-19 örnek anketi.

4-)Ateş varsa

1. ortalama kađ derece _____
2. Ateř dűřürücü alıyor musunuz? E H
3. Alıyorsanız ilađla dűřüyor mu? E H
4. Sűrekli yűksek mi? E H
5. Aniden mi yűkseliyor Yavař yavař mı yűkseliyor
5. Gűn içinde birkaç kez yűkseldiđi aralıklar var E H
6. sadece akřamları yűkseliyor E H
7. Sadece gece yarısı (23:00 den sonra) yűkseliyor E H
8. Sadece sabah yűkseliyor E H
9. Öđleden sonra yűkseliyor E H

5-) Ateş sırasında cildiniz sıcak mı? soğuk mu?

6-) Sıcaklık bedeninizin sadece bazı bűlgelerinde mi oluyor? Evet ise,

1. Başınızda
2. Yűzünüzde
3. Kulaklarda
4. Gűvdenizde
5. Diğer _____

7-) Uřűmeniz var mı? E H Evet ise ne zaman _____

Uřűdűđünüz zaman rtűnűyor musunuz? E H

Odanın sıcak mı serin mi olmasını tercih ediyorsunuz?

sıcak (24 derece ve űstű) serin (21 derece altı) fark etmez

8-) Bedeninizin bazı bűlgelerinde sođukluk var mı? Evet ise nerde:

1. Tűm bedeniniz
2. El ve ayaklarınız soğuk
3. Eller sıcak ayaklarınız soğuk
4. Gűvdeniz yanıyor gibi ayaklarınız buz gibi
5. Sirtınızda soğukluk
6. Farklı bir durum varsa yazın _____

9-) Terlemeniz var mı? H E Evet ise derecesi + ++ +++

Zamanı: gece ateşliyken ateş sonrasında diğer _____

Bu hastalıkta en çok terleyen bűlgeler: _____

ŞEKİL 1: COVID-19 rnek anketi (devamı).

10-) Öksürük varsa nasıl?

1. Kuru, balgamsız
2. Öksürürken boğazı acıyor
3. Göğüste şiddetli ağrıyla
4. Baş ağrısına neden oluyor
5. Balgamlı balgam az ve zor çıkıyor
  - balgam rahat çıkıyor
  - balgam sarı renk
  - balgam kanlı
  - balgam yeşilimsi renk
  - balgam kötü kokulu

11-) Baş ağrısı varsa başınızın neresinde ve ne oluyor gibi, neye benziyor ağrı?

- başın önünde başın arkasında diğer _____

Baş ağrısını neye benziyor? Nasıl? _____

12-) Su içme isteğiniz nasıl 1. eskisi gibi 2. azaldı 3. Arttı

13-) Suyu soğuk mu oda ısısında mı sıcak / ılık mı içmek istiyorsunuz?

14-) Hastalık başlayalı her zamankinden farklı olarak canınız neler yemek veya içmek istiyor?

15-) Genel olarak şikayetleriniz günün hangi zamanında artıyor?

- Sabah öğlen öğleden sonra akşam gece pek değişmiyor

16-) Nefes darlığı en çok hangi durumda artıyor?

- uykuda genel olarak yatınca sırt üstü yatınca
- soluna yatınca sağına yatınca oturunca
- konuşunca hareket edince yemek yerken
- sıcak hava / oda soğuk hava/oda Öksürük sonrası
- gülünce

Varsa diğer arttıran faktörleri yazınız _____

17-) Nefes darlığını rahatlatan durumlar hangisi?

- oturmak balgam çıkarmak öne eğilmek
- yatmak serin hava

ŞEKİL 1: COVID-19 örnek anketi (devamı).

18-) Boğaz ağrınızı nasıl tarif edersiniz?

yanıcı batıcı yara gibi diğer _____

19-) Hastalıkla ilgili kaygınıza 10 üzerinden bir puan verin (1 hiç yok... 10 panik halindeyim)_____

20-) Bu süreçte ortaya çıkan duygularınızı öncelik sırasına göre; en öncelikli olandan başlayarak numaralandırınız ? Hissetmediklerinizi boş bırakın lütfen.

____Ailenizle ilgili endişe (kaybetme korkusu)

____İşinizle ilgili endişe

____Gelecekle ilgili endişe

____Ölüm korkusu/kaygısı (kendiniz)

____Öfke

____ Gayet rahatım

21-) Yukarıdakiler haricinde bu hastalıkta gelişen / olan diğer bulgularınız / şikayetleriniz varsa belirtiniz

ŞEKİL 1: COVID-19 örnek anketi (devamı).

KAYNAKLAR

- Dewey WA. Homeopathy in Influenza-A chorus of fifty in harmony. Journal of the American Institute of Homeopathy. 1920-21;13:1038-43.
- Jahn S. Homeopathy in the 1918 Influenza Pandemic. Source: American Journal of Homeopathic Medicine. 2015;108(4):160-70.
- Bracho G, Golden I. A Brief History of Homeoprophylaxis in Cuba, 2004-2014 Thieme Medical and Scientific Publishers Private Ltd.
- World Health Organisation. WHO global report on traditional and complementary medicine. 2019.
- World Health Organisation. Ethical considerations for use of unregistered <https://www.who.int/mediacentre/news/statements/2014/ebola-ethical-review-summary/en/> Accessed on: 11 March 2020.
- Jacobs J. Homeopathic Prevention and Management of Epidemic Diseases. Homeopathy. 2018;107(3):157-60.
- Teixeira MZ. Homeopathy: a preventive approach to medicine? Int J High Dilution Res. 2009;8(29):155-72.
- Effect of Adjuvant Homeopathy with Usual Care in Management of Thrombocytopenia Due to Dengue: A Comparative Cohort Study. Homeopathy. 2019;108(3):150-7.
- Chakraborty PS, Lamba CD, Nayak D, John MD, Sarkar DB, et al. Effect of individualized homeopathic treatment in influenza like illness: A multicenter, single blind, randomized, placebo-controlled study. Indian Journal of Research in Homeopathy. 2013;7(1).
- Oberai P, Varanasi R, Padmanabhan M, Upadhyaya A, Singh S, Singh SP. Effectiveness of Homeopathic Medicines as Add-on to Institutional Management Protocol for Acute Encephalitis Syndrome in Children: An Open-Label Randomized Placebo-Controlled Trial. Homeopathy. 2018;107(3):161-71.
- Viksveen P, Dymitr Z, Simoens S. Economic evaluations of homeopathy: A review; Eur J HealthEcon. 2014;15(2):157-74.
- Fischer UD. Memorandum submitted by the Liga Medicorum Homeopathica Internationalis (LMHI) (HO 31); Evidence Check 2: Homeopathy; House of Commons: Science and Technology Committee ;Fourth Report of Session; 2009-10. p.160-2. URL: http://www.homeowatch.org/policy/evidence_check.pdf
- Witt C, Keil T, Selim D, Roll S, Vance W, Wegscheider K, et al. Outcome and costs of homeopathic and conventional treatment strategies: a comparative cohort study in patients with chronic disorders. Compl Ther Med. 2005;13:79-86.
- Gupta J, Rao MP, Raju K, Prasad RV, Arya JS, Mondal BK, et al. Management of early years of simple and mucopurulent chronic bronchitis with pre-defined homeopathic medicines-a Prospective Observational Study with 2-Years Follow-Up; International Journal of High Dilution Research. 2019;18(3-4):47-62.
- Harilal KN, Thyagaraj AP, Thomas MV, Suresh AT. Development of Homeopathic Genus Epidemicus for Secondary Level Prevention of Dengue Virus Infection at Kannur, Kerala. Available from: <https://www.researchgate.net/publication/326742719>. Accessed on: 22 February 2020.
- Claudio AC. A Model for Epidemic Diseases: Brazil, Dengue Fever 2008. Source: American Journal of Homeopathic Medicine. 2012;105(1):24-33.
- Hahnemann SF. Hahnemann S. Organon of Medicine. 6th ed. New Delhi: B Jain Publishers; 2004. p.267.
- Mathie RT, Baitson ES, Frye J, Nayak C, Manchanda RK, Fisher P. Homeopathic treatment of patients with influenza-like illness during the 2009 A/H1N1 influenza pandemic in India. Homeopathy. 2013;102:187-92.

19. Jahn S. The flu epidemic after World War I and homeopathy--an international comparison, *Medizin, Gesellschaft und Geschichte: Jahrbuch des Instituts fur Geschichte der Medizin der Robert Bosch Stiftung*, 01 Jan 2014, 32:231-272 Language: ger, PMID: 25134258.
20. Golden I, Nayak D, Chadha V, Jain S, Nim P, Sachdeva J, et al. Large Scale Homoeoprophylaxis: Results of Brief and Long-Term Interventions. *AJHM* 112-1. 2019;31.
21. Press Information Bureau, Government of India. Advisory for Coronavirus. Available from: <https://pib.gov.in/pressreleasepage.aspx?prid=1600895>. Accessed on: 29 January 2020.
22. LMHI Executive Committee Communication regarding Coronavirus Epidemic, Available from: <http://lmhi.org/Home/Corona>, Accessed on: 01.04.2020.